

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 4Cdo/238/2022
Identifikačné číslo spisu: 0021201567
Dátum vydania rozhodnutia: 24.01.2024
Meno a priezvisko: Mgr. Miroslav Šepták
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2024:0021201567.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu S. J., narodeného XX. J. XXXX, N. Q. K. XXX, zastúpeného advokátskou kanceláriou JUDr. JCLic. Tomáš Majerčák, PhD., s.r.o., Košice, Južná trieda 28, IČO: 52 858 774, proti žalovaným: 1/ doc. Ing. S. Y., CSc., narodený XX. Y. XXXX, R., R. XX, 2/ JRD Rakovec, družstvo, Rakovec nad Ondavou 389, obaja zastúpení advokátskou kanceláriou Advokátska kancelária SLAMKA & Partners s.r.o., Dolný Kubín, Radlinského 1735/29, IČO: 50 120 000, o určenie neplatnosti zmluvy o prevode nehnuteľnosti, vedenom na Okresnom súde Michalovce pod sp. zn. 5C/24/2021, o dovolaní žalovaného 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 23. augusta 2022 sp. zn. 6Co/87/2022, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 23. augusta 2022 sp. zn. 6Co/87/2022 ako aj rozsudok Okresného súdu Michalovce z 28. marca 2022, č. k. 5C/24/2021-192 z r u š u j e a vec vracia okresnému súdu na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Michalovce (ďalej aj „súd prvej inštancie“ resp. „okresný súd“) rozsudkom z 28. marca 2022, č. k. 5C/24/2021-192 určil, že „...kúpna zmluva, ktorou žalovaný 1/ previedol spoluvlastnícky podiel na nehnuteľnostiach nachádzajúcich sa v katastrálnom území N. Q. K., obec N. Q. K., okres J., ktoré sú zapísané na listoch vlastníctva a/ LV č. XXXX ako parcela registra „E“- parcela č. XXXX o výmere 7526 m², druh pozemku orná pôda vo veľkosti spoluvlastníckeho podielu 288/57120 k celku. b/ LV č. XX ako parcela registra „E“ parcela č. XXXX o výmere 388850 m², druh pozemku orná pôda vo veľkosti spoluvlastníckeho podielu 420/57120 k celku, c/ LV č. XXXX ako parcela registra E parcela č. XXXX o výmere 3323 m², druh pozemku vodná plocha vo veľkosti spoluvlastníckeho podielu 420/57120 k celku (ďalej len „nehuteľnosti“) na žalovaného 2/, ktorej vklad bol povolený pod č. k. T.-XXXX/XX zo dňa 15.01.2020 - 43/20 je neplatná...“ a súčasne rozhodol, že „...žalovaní 1/ a 2/ sú povinní spoločne a nerozdielne uhradiť žalobcovi náhradu trov konania v rozsahu 100 %“.

1.1. V dôvodoch svojho rozhodnutia uviedol, že žalobca sa podanou žalobou domáhal proti žalovaným 1/ a 2/ (ďalej aj „žalovaní“) vyslovenia relatívnej neplatnosti kúpnej zmluvy, nakoľko žalovaný 1/ previedol svoje spoluvlastnícke podiely na vyššie uvedených nehnuteľnostiach bez toho, aby žalobcovi

ako podielovému spoluvlastníkovi týchto nehnuteľností ponúkol svoj spoluvlastnícky podiel na odkúpenie v súlade s ustanovením § 140 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“). Listami z 31. marca 2021, doručenými žalovaným 06. apríla 2021, sa voči žalovaným dovolal neplatnosti predmetného právneho úkonu, žalovaní však dovolanie sa relatívnej neplatnosti právneho úkonu neakceptovali.

1.2. Po vykonanom dokazovaní a vec právne posúdiac podľa ustanovení § 137 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“), § 140, § 40a, § 116 Občianskeho zákonníka súd prvej inštancie konštatoval nespornosť uzavretia kúpnej zmluvy zo dňa 26. novembra 2019 medzi žalovanými, ako aj to, že žalobca sa dovolal relatívnej neplatnosti zmluvy listami adresovanými žalovaným dňa 31. marca 2021, ktoré obaja prevzali dňa 06. apríla 2021. Rovnako nebol spor v tom, že žalovaný 1/ bol v čase prevodu nehnuteľnosti členom družstva, teda žalovaného 2/ od 15. októbra 2019 do 26. novembra 2019. Spornými medzi stranami zostali iba dve zásadné otázky, a to, 1) či žaloba o neplatnosť kúpnej zmluvy je v zmysle ustanovenia § 137 písm. d) CSP prípustná a otázka 2) porušenia predkupného práva, keďže žalovaný 2/ tvrdil, že v prípade prevodu nehnuteľností išlo o prevod na blízku osobu v zmysle ustanovenia § 116 Občianskeho zákonníka.

1.3. Prvoinštančný súd sa v prvom rade zaoberal otázkou prípustnosti podanej žaloby. Konštatoval, že žaloba o neplatnosť kúpnej zmluvy, či už pre absolútnu alebo relatívnu neplatnosť je nepochybne žalobou o určenie právnej skutočnosti, teda žalobou podľa § 137 písm. d) CSP. Bol toho názoru, že zákon dáva podielovému spoluvlastníkovi pri porušení jeho predkupného práva tri alternatívy ochrany proti tomu, kto jeho predkupné právo porušil: 1/ má právo domáhať sa relatívnej neplatnosti zmluvy, 2/ má právo domáhať sa, aby mu bola vec ponúknutá na kúpu alebo 3/ mu predkupné právo zostáva zachované (§ 40a, § 603 ods. 3 Občianskeho zákonníka). V danej súvislosti poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 14. mája 2014 sp. zn. 7Cdo/46/2013, 7Cdo/47/2013, v ktorom Najvyšší súd vyslovil, že všeobecné nároky vyplývajúce z porušenia predkupného práva uvedené v § 603 ods. 3 Občianskeho zákonníka ešte dopĺňa špeciálna úprava nároku vyplývajúceho z ustanovenia § 40a v spojení s § 140 Občianskeho zákonníka - možnosť domáhať sa neplatnosti právneho úkonu podľa § 40a Občianskeho zákonníka. Súd prvej inštancie poznamenal, že aj keď citované rozhodnutie riešilo otázku naliehavého právneho záujmu podľa ustanovenia § 80 písm. c) zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (ďalej len „OSP“), ktorý sa v prípade žalôb podľa § 137 písm. d) CSP nevyžaduje, uvedené závery dovolacieho súdu dávajú odpoveď aj na otázku, či je žaloba o relatívnu neplatnosť zmluvy prípustná podľa ustanovenia § 137 písm. d) CSP. Konštatoval, že v prípade uplatnenia žaloby o relatívnu neplatnosť kúpnej zmluvy podľa § 40a Občianskeho zákonníka v nadväznosti na § 140 Občianskeho zákonníka, ide o jeden zo spôsobov ochrany vlastníckeho práva, ktoré nemožno oprávnenej osobe uprieť. Už v citovanom rozhodnutí najvyššieho súdu sa uvádza, že žaloba o určenie neplatnosti právneho úkonu, predmetom ktorého je vlastnícke právo k nehnuteľnosti, je právnym prostriedkom vlastníka na ochranu svojho vlastníckeho práva, ak je spôsobilá byť podkladom pre zmenu zápisu vlastníckeho práva v katastri nehnuteľností, pričom uvedené závery sa primerane vzťahujú aj na spoluvlastníctvo (podielové aj bezpodielové). Zjednodušené ponímanie ochrany vlastníckeho práva znamená ochranu vlastníka veci pred každým, kto do toho práva neoprávnene zasiahne a je špecifická v tom, že chráni každého spoluvlastníka aj proti neoprávneným zásahom ostatných spoluvlastníkov.

1.4 Súd prvej inštancie sa nestotožnil sa s názorom žalovaných, že predmetný prevod bol vykonaný medzi blízkymi osobami, nakoľko žalovaným 2/ „menované benefity nad zákonom určený rozsah sami o sebe nezakladajú vzťah blízkej osoby“. Uviedol, že zo znenia ustanovenia § 116 Občianskeho zákonníka vyplýva, že definícia osoby blízkej je viazaná na fyzické, nie právnické osoby. Z priebehu konania vyplynulo, že žalovaný previedol svoj podiel nie na blízku fyzickú osobu ale na osobu právnickú - družstvo. Žalovaný 2/ poukazoval na judikatúru českých súdov, ktoré akceptujú ako blízku osobu aj právnické osoby. V zásade prvoinštančný súd nevyklúčil za použitia analógie aj argumentáciu, že v určitých konkrétnych prípadoch je možné aj právnickú osobu považovať za osobu blízku v zmysle ustanovenia § 116 Občianskeho zákonníka, priklonil sa však k názoru žalobcu, že takúto argumentáciu je možné akceptovať v prípadoch, ak „dochádza k prevodu spoluvlastníckeho podielu z fyzickej osoby na právnickú osobu, ktorej je prevádzajúca fyzická osoba napr. výlučným vlastníkom a ktorej ujmy sa jej musia osobne dotýkať“. Prípadne ide o také konkrétne okolnosti prípadu, ktoré takýto výklad ustanovenia § 116 vo vzťahu k právnickým osobám odôvodňujú. Uviedol, že Občiansky zákonník v otázke blízkych osôb v ustanovení § 116 vymedzuje priority subjekty, ktoré bez akéhokoľvek ďalšieho

skúmania, resp. bez akejkolvek ďalšej podmienky majú status blízkej osoby. Ide o osoby nachádzajúce sa v najužších rodinných väzbách (predkovia - potomkovia, súrodenci a manželia). Zároveň v časti za bodkočiarkou definuje (v podstate neohraničenú) skupinu, ktorá na status blízkej osoby potrebuje predovšetkým splniť podmienku, aby ujmu jednej z dotknutých osôb druhá dôvodne pociťovala ako ujmu vlastnú. Napokon súd prvej inštancie zastal názor, že ani za použitia analógie nie je možné takto definovať vzťah žalovaného 1/ k žalovanému 2/. Žalovaný 2/ okrem teórie neuviedol žiadne konkrétne skutočnosti vyplývajúce z jeho obchodnej činnosti, ktoré by mohol žalovaný 1/ pociťovať ako vlastnú ujmu (napríklad že bol nútený ako jednu z možností zachovania činnosti žalovaného vložiť svoj vklad do spoločnosti žalovaného). Súd prvej inštancie preto dospel k záveru, že žaloba o neplatnosť zmluvy je podľa ustanovenia § 137 písm. d) CSP prípustná a v danom prípade prevodu nehnuteľností zo žalovaného 1/ na žalovaného 2/ nešlo o prevod medzi blízkymi osobami, preto je žaloba žalobcu dôvodná. O trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP a úspešnému žalobcovi priznal voči žalovaným nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu.

2. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalovaných proti rozsudku prvej inštancie rozsudkom z 23. augusta 2022 sp. zn. 6Co/87/2022 potvrdil rozsudok ako vecne správny podľa § 387 ods. 1 CSP (výrok I.), žalobcovi priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania voči žalovaným 1/ a 2/ v plnom rozsahu (výrok II.). Odvolací súd mal za to, že súd prvej inštancie vykonal dokazovanie v rozsahu dostatočnom pre úplné zistenie skutkového stavu, vykonané dôkazy vyhodnotil podľa ustanovenia § 191 ods. 1, 2 CSP, z dôkazov dospel k správnym skutkovým zisteniam a zo zisteného skutkového stavu vyvodil aj správny právny záver, pričom rozsudok aj náležite odôvodnil. Odvolací súd odkázal na správne, presvedčivé a zákonu zodpovedajúce sú aj dôvody rozsudku a na zdôraznenie vecnej správnosti napadnutého rozsudku a k odvolacím námietkam žalovaných doplnil, že výklad ustanovenia § 137 písm. d) CSP musí zodpovedať zmyslu a účelu tohto zákona, nesmie byť príliš formalistický, nezohľadňujúci to, že Slovenská republika je právnym štátom v materiálnom zmysle, nie vo formálnom ponímaní, poukazujúc na Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 20. mája 2009 sp. zn. PL. ÚS 17/08 .

2.1. Odvolací súd považoval v prejednávanej veci za nesporné, že došlo k porušeniu predkupného práva žalobcu zo strany žalovaného 1/, ktorý uzavrel so žalovaným 2/ kúpnu zmluvu, keďže si nesplnil svoju ponukovú povinnosť vo vzťahu k ostatným spoluvlastníkom. Nakoľko sa žalobca dovolal relatívnej neplatnosti uvedenej zmluvy v zmysle ustanovenia § 40a Občianskeho zákonníka, dôsledkom takéhoto úkonu je neplatnosť právneho úkonu spätne odo dňa uzavretia predmetnej kúpnej zmluvy. Žalovaní však žalobcovo dovolanie sa relatívnej neplatnosti právneho úkonu neakceptovali. Odvolací súd sa stotožnil s právnym názorom prvoinštančného súdu, že ustanovenie § 40a Občianskeho zákonníka, ako aj § 34 ods. 2 zákona č. 162/1995 Z. z. sú normami, ktoré umožňujú podanie žaloby o určenie právnej skutočnosti v zmysle § 137 písm. d) CSP. Pokiaľ hmotné právo dovolanie sa relatívnej neplatnosti pripúšťa, aj procesné právo musí takúto žalobu umožniť. Bez ohľadu na to, že ustanovenie § 40a Občianskeho zákonníka výslovne na žalobu o neplatnosť neodkazuje, neobstoí zužujúci výklad žalovaných, ktorí v odvolaní namietali, že z tohto ustanovenia nevyplýva právo žalobcu podať na súd žalobu o určenie relatívnej neplatnosti právneho úkonu. Opodstatnenosť vyššie prezentovaného záveru vyplýva aj zo skutočnosti, že rozsudok, ktorým súd rozhodol o neplatnosti právneho úkonu týkajúceho sa nehnuteľností, je listinou, na základe ktorej správa katastra vyznačí formou záznamu stav pred týmto právnym úkonom (§ 34 ods. 2 zákona č. 162/1995 Z. z.), čo samo osebe svedčí o prípustnosti žaloby o určenie neplatnosti právneho úkonu.

2.2. K odvolacej námietke žalovaných, že sa jednalo o prevod medzi blízkymi osobami, čo súd prvej inštancie nerešpektoval, odvolací súd uviedol, že sa stotožňuje s právnym záverom súdu prvej inštancie, že „benefity deklarované žalovaným 2/ nad zákonom určený rozsah sami o sebe nezakladajú vzťah blízkej osoby“. Odvolací súd konštatoval, že v súdnej praxi badať snahu rozšíriť pojem blízkej osoby, a to pomocou analógie (§ 853 OZ) i na právnické osoby. Tak je tomu najmä pri aplikácii pojmu „blízka osoba“ vo vzťahu k prevodu spoluvlastníckeho podielu na blízku osobu. Avšak aj v takom prípade musí vzťah konajúceho subjektu a „blízkej osoby“ vykazovať určité vlastnosti. Možno tak uvažovať najmä v prípade, ak je fyzická osoba spoločníkom, členom alebo zamestnancom právnickej osoby alebo má k nej iný obdobný vzťah a súčasne sa jej pomery právnickej osoby podstatným spôsobom dotýkajú. Rozhodovacia prax súdov Slovenskej republiky (rozhodnutie Krajského súdu v Nitre z 28. mája 2014 sp.

zn. 5Co/145/2013, Krajského súdu v Bratislave zo 17. júna 2014 sp. zn. 5Co/235/2013 - obe rozhodnutia uvádzané žalovanými) vychádza z názoru, že „z analogického použitia ustanovenia § 116 Občianskeho zákonníka možno vyvodíť, že za osobu blízku právnickej osobe možno tiež považovať fyzickú osobu, ktorá je spoločníkom, členom alebo zamestnancom právnickej osoby alebo ktorá má k právnickej osobe obdobný vzťah a súčasne, keby dôvodne pociťovala ujmu, ktorú by utrpela právnická osoba ako vlastnú ujmu“. O takýto vzťah ide „najmä v prípade vzťahu fyzickej osoby k spoločnosti s ručením obmedzeným, v ktorej je táto fyzická osoba jediným spoločníkom a zároveň aj konateľom (§ 105a a § 132 Obchodného zákonníka)“. Odvolací súd však poukázal na to, že spoločnosť s ručením obmedzeným, ktorá má jediného spoločníka a družstvo sú odlišné formy obchodných spoločností, pre ktoré sú vlastné ich charakteristické znaky. Odvolací súd sa preto nestotožnil s odvolacou argumentáciou žalovaných, že v prejednávanej veci medzi žalovanými sa jednalo o prevod medzi blízkymi osobami, aj keď nevyklučuje, že v určitých prípadoch (nie v prejednávanej veci) takáto situácia môže nastať. Pokiaľ žalovaní poukázali na rozhodnutia Najvyššieho súdu Českej republiky, odvolací súd poznamenal, že tieto nepatria do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, a preto nie sú pre odvolací súd záväzné. Ako nedôvodnú vyhodnotil odvolací súd i odvolacie námietky žalovaných, že k zmene vlastníka sporných nehnuteľností došlo len formálne a že napadnuté rozhodnutie nerešpektuje pravidlo pomerného uplatňovania nárokov z porušenia zákonného predkupného práva. Uviedol, že v prejednávanej veci predmetom sporu nie je žaloba o nahradenie prejavu vôle, ktorou by sa žalobca domáhal voči nadobúdateľovi, aby mu nadobudnutý spoluvlastnícky podiel ponúkol na kúpu za rovnakých podmienok, za ktorých podiel kúpil od pôvodného podielového spoluvlastníka a ak nadobúdateľ jeho výzve nevyhoví, má oprávnený spoluvlastník právo domáhať sa na súde žalobou voči nadobúdateľovi, aby bol nahradený prejav vôle nadobúdateľa, ale určenie relatívnej neplatnosti právneho úkonu, kúpnej zmluvy uzavretej medzi žalovanými, a preto nemožno hovoriť o neplatnosti časti právneho úkonu vo vzťahu k nejakému podielu, ale relatívne neplatný je úkon ako taký, teda celá kúpna zmluva uzavretá medzi žalovanými, bez ohľadu na to, či sa iní spoluvlastníci domáhali vyslovenia relatívnej neplatnosti právneho úkonu alebo nie. Účel predkupného práva, predmetom ktorého je spoluvlastnícky podiel a spôsob jeho realizácie, vylučuje čiastočnú relatívnu neplatnosť právneho úkonu (rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. septembra 2021, sp. zn. 8Cdo/208/2019, R 5/2022). O nároku na náhradu trov dovolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP a § 262 ods. 1 CSP.

3. Proti uvedenému rozsudku dovolacieho súdu žalovaný 2/ (ďalej aj „dovolaťel“) podal dovolanie, prípustnosť ktorého odôvodňoval ustanovením § 421 ods. 1 písm. b) CSP, podľa ktorého rozhodnutie dovolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

3.1. Žalovaný 2/ namietal nesprávnosť právneho posúdenia prípustnosti žaloby, spočívajúcu v tom, že súd mal žalobu o určenie neplatnosti zmluvy o prevode posúdiť ako neprípustnú, nakoľko právny úkon - kúpna zmluva (zmluva o nepeňažnom vklade), je právnou skutočnosťou. S prihliadnutím na obsah osobitnej časti dôvodovej správy k ustanoveniu § 137 písm. c) a písm. d) CSP je možné vyvodíť, že zákon zásadne neprípúšťa určovacie žaloby o určenie právnej skutočnosti s výnimkou žalôb o určenie právnej skutočnosti za podmienky, že to vyplýva z osobitného právneho predpisu. Za takýto právny predpis, normu, nemožno považovať § 40a Občianskeho zákonníka. Relatívnej neplatnosti sa podľa citovaného ustanovenia Občianskeho zákonníka treba dovoliť. Ide o jednostranný právny úkon, ktorý sa musí adresovať všetkým účastníkom právneho úkonu. Ak sa oprávnená osoba relatívnej neplatnosti právneho úkonu dovoľá, je právny úkon neplatný od svojho začiatku (ex tunc). Otázkou relatívnej neplatnosti je možné v občianskom súdnom konaní vždy riešiť ako otázku predbežnú. Dôjdením dovolania sa relatívna neplatnosť právneho úkonu končí a nastáva neplatnosť, ktorú možno účinkami prirovnáť k absolútnej neplatnosti. Možnosť určenia tejto právnej skutočnosti súdom zo znenia ustanovenia § 40a Občianskeho zákonníka nie je možné vyvodzovať. Tento záver podporuje aj vyjadrenie textu právnych noriem, z ktorých vyplýva možnosť podania žaloby o určenie právnej skutočnosti „neplatnosť skončenia pracovného pomeru môže uplatniť na súde“, „môže požiadať súd, aby určil neplatnosť dražby“, „neplatnosť výpovede môže uplatniť na súde“, na rozdiel od znenia § 40a Občianskeho zákonníka.

3.2. Rovnako za nesprávne považoval právne posúdenie prevodu vlastníckeho práva spoluvlastníckeho

podielu k nehnuteľnosti medzi žalovaným 1/ - členom družstva a žalovaným 2/ - družstvom. Zopakoval, že išlo o prevod medzi blízkymi osobami podľa § 140 Občianskeho zákonníka. Žalovaný 2/ uviedol, že nesprávnosť právneho posúdenia blízkosti medzi žalovaným 1/ a žalovaným 2/, ktorú namieta, spočíva v tom, že kúpnymi zmluvami došlo k prevodu vlastníckeho práva z člena družstva na družstvo, teda došlo k prevodu medzi osobami blízkymi, a z toho dôvodu teda nedošlo k porušeniu zákonného predkupného práva podielového spoluvlastníka nehnuteľností, pretože člen družstva ako podielový spoluvlastník nemusel svoj spoluvlastnícky podiel najskôr ponúknuť ostatným spoluvlastníkom podľa ustanovenia § 140 Občianskeho zákonníka na odkúpenie. Akúkoľvek ujmu spôsobenú družstvu pociťuje člen družstva ako vlastnú ujmu. Spoluvlastníkovi (členovi družstva) vzniklo členstvo v družstve počas trvania družstva - prijatím za člena na základe písomnej členskej prihlášky. V čase uskutočnenia prevodov bol spoluvlastník riadnym členom družstva a jeho členstvo stále trvá, neskončilo sa.

4. Žalobca vo vyjadrení dovolaniu žalovaného 2/ navrhol, aby dovolací súd podľa § 447 CSP jeho dovolanie odmietol ako neprípustné. Mal za to, že dovolanie v danom prípade nie je prípustné, nakoľko predpokladom dovolanie je dôsledné odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu, v ktorom musí dovolateľ uviesť svoj názor na riešenie právnej otázky. Dôvodom dovolania môže byť teda len otázka právneho posúdenia a spochybnenia jej vyriešenia zo strany odvolacieho súdu a ako aj odôvodnenie právneho názoru, ktorý dovolateľ zastáva. Nesprávne právne posúdenie môže byť dovolacím dôvodom len vtedy, ak bolo rozhodujúce pre výrok napadnutého rozhodnutia. Ak dovolateľ tvrdí, že súdy z vykonaného dokazovania nezistili správne skutkový stav a preto nesprávne vec právne posúdili, a to vo vzťahu k riešeniu niektorej právnej otázky, nepôjde o dôvod nesprávneho právneho posúdenia veci, ale o napadnutie rozhodnutia odvolacieho súdu pre nedostatočné zistenie skutkového stavu. Nakoľko je dovolací súd viazaný obsahovým vymedzením dovolacieho dôvodu, aby namietané nesprávne právne posúdenie veci bolo uvedené len odkazom na zákonné ustanovenie, ale je nutné, aby dovolateľ konkrétne uviedol právnu otázku a uviedol, prečo zaujal odvolací súd nesprávny právny názor na jej riešenie.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „dovolací súd“, resp. „najvyšší súd“) príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP v rámci dovolacieho prieskumu dospel k záveru, že dovolanie žalovaného 2/ je nielen prípustné, ale aj dôvodné.

6. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (viď napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/113/2012, 2Cdo/132/2013, 3Cdo/18/2013, 4Cdo/280/2013, 5Cdo/275/2013, 6Cdo/107/2012 a 7Cdo/92/2012, ktoré sú aktuálne aj za súčasnej procesnoprávnej úpravy).

7. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na príslušnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/6/2014, 3Cdo/357/2015, 4Cdo/1176/2015, 5Cdo/255/2014, 8Cdo/400/2015). Otázka posúdenia, či sú, alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých sa môže táto výnimka uplatniť, nemožno v žiadnom prípade interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/319/2013, 1Cdo/348/2013, 3Cdo/357/2016, 3ECdo/154/2013, 3Cdo/208/2014). Narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritórnym rozhodnutím) musí byť vyvážené sprísnenými

podmienkami prípustnosti - to platí o všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch. Ak by dovolací súd bez ohľadu na neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane (porovnaj rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 172/03).

8. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. Z ustanovenia § 419 CSP vyplýva, že proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú špecifikované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

9. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa v dovolaní uviesť, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a náležitým spôsobom označiť dovolací dôvod (§ 420 alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP.). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

10. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP). Len konkrétne označenie právnej otázky, ktorú podľa dovolateľa riešil odvolací súd nesprávne, umožňuje dovolaciemu súdu posúdiť, či ide skutočne o otázku, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a či sa pri jej riešení odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP), alebo ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená (§ 421 ods. 1 písm. b) CSP) alebo je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 písm. c) CSP).

11. V dovolaní, ktorého prípustnosť sa vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. b) CSP, by mal dovolateľ a/ konkretizovať právnu otázku riešenú dovolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b/ dôvodíť, že právna otázka v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená, c/ uviesť, ako by mala byť táto otázka správne riešená. Samotné polemizovanie dovolateľa s právnymi názormi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu právnej otázky, významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

12. Základným predpokladom prípustnosti dovolania je, že dovolací súd vo svojej rozhodovacej praxi doposiaľ neposudzoval právnu otázku vymedzenú dovolateľom (t. j. právne posúdenie veci dovolacím súdom, s ktorým dovolateľ nesúhlasí). Ak dovolateľ vyvodzuje prípustnosť dovolania z ustanovenia § 421 CSP, má viazanosť odvolacieho súdu dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP) kľúčový význam v tom zmysle, že posúdenie prípustnosti dovolania závisí od toho, ako dovolateľ sám vysvetlí (konkretizuje a náležite doloží), že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia dovolateľom vymedzenej právnej otázky a že sa jedná o prípad, na ktorý sa vzťahuje toto ustanovenie.

13. V danom prípade z dovolania žalovaného 2/ vyplýva, že v prvom rade namieta nesprávnosť právneho posúdenia prípustnosti žaloby, spočívajúcu v tom, že súd mal „žalobu o určenie neplatnosti zmluvy o prevode“ posúdiť ako neprípustnú, keďže právny úkon - Kúpna zmluva (zmluva o nepeňažnom vklade), je právnou skutočnosťou, pričom zákon zásadne nepripúšťa určovacie žaloby o určenie právnej skutočnosti s výnimkou žalôb o určenie právnej skutočnosti za podmienky, že to vyplýva z osobitného právneho predpisu (bližšie vid' bod 3.1.).

13.1. Rovnako za nesprávne žalovaný 2/ považoval právne posúdenie „prevodu vlastníckeho práva spoluvlastníckeho podielu k nehnuteľnosti medzi žalovaným 1/ ako členom družstva a žalovaným 2/ ako

družstvom ako prevod medzi blízkymi osobami podľa § 140 Občianskeho zákonníka". Podľa presvedčenia žalovaného 2/ v danom prípade došlo k prevodu medzi osobami blízkymi, a z toho dôvodu teda nedošlo k porušeniu zákonného predkupného práva podielového spoluvlastníka nehnuteľností, pretože člen družstva ako podielový spoluvlastník nemusel svoj spoluvlastnícky podiel najskôr ponúknuť ostatným spoluvlastníkom podľa ustanovenia § 140 Občianskeho zákonníka na odkúpenie (bližšie viď bod 3.2.).

14. So zreteľom na riadne nastolenie právnych otázok spôsobom zodpovedajúcim § 421 ods. 1 písm. b) CSP a v situácii, na ktorú sa vzťahuje toto ustanovenie, dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalovaného 2/ z tohto dovolacieho dôvodu je v danom prípade procesne prípustné. Následne preto skúmal, či je podané dovolanie dôvodné (či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu skutočne vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci predmetných právnych otázok).

15. Právnym posúdením veci je aplikácia práva na zistený skutkový stav. Je to činnosť súdu spočívajúca v podradení zisteného skutkového stavu príslušnej právnej normy, ktorá vedie k záveru o právach a povinnostiach účastníkov právneho vzťahu. Právne posúdenie je všeobecne nesprávne, ak sa súd dopustil omylu pri tejto činnosti, t. j. ak posúdil vec podľa právnej normy, ktorá na zistený skutkový stav nedopadá, alebo správne určenú právnu normu nesprávne vyložil, prípadne ju na daný skutkový stav nesprávne aplikoval.

16. Ako prvou položenou otázkou sa najvyšší súd zaoberal tým, či žaloba o neplatnosť kúpnej zmluvy v súvislosti s porušením predkupného práva je v zmysle ustanovenia § 137 písm. d) CSP prípustným procesným prostriedkom.

17. Podľa § 137 CSP žalobou možno požadovať, aby sa rozhodlo najmä o a) splnení povinnosti, b) nároku na usporiadanie práv a povinností strán, ak určitý spôsob usporiadania vzťahu medzi stranami vyplýva z osobitného predpisu, c) určení, či tu právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem; naliehavý právny záujem nie je potrebné preukazovať, ak vyplýva z osobitného predpisu, alebo d) určení právnej skutočnosti, ak to vyplýva z osobitného predpisu.

17.1. Ustanovenie § 137 písm. d) CSP podmieňuje prípustnosť žaloby o určenie právnej skutočnosti výlučne existenciou osobitného predpisu, ktorý určitú osobu oprávňuje (prípadne jej ukladá) podať bližšie špecifikovanú určovaciu žalobu. Pri riešení procesnej prípustnosti žaloby podľa § 137 písm. d) CSP je nutné zaoberať sa otázkou, z akého právneho vzťahu žalobkyňa vyvodzuje v konaní ňou uplatňovaný nárok (t. j. predmet konania), následne tento vzťah dôsledne analyzovať a nakoniec správne vyhodnotiť a posúdiť po právnej stránke.

17.2. Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozhodnutí z 20. októbra 2022 sp. zn. 1Obdo/51/2021 judikoval, že žaloba o určenie neplatnosti právneho úkonu (podaná za účinnosti Civilného sporového poriadku) je žalobou o určenie právnej skutočnosti podľa § 137 písm. d) Civilného sporového poriadku. Jej prípustnosť je podmienená existenciou osobitného predpisu, ktorý určitú osobu oprávňuje podať týmto predpisom špecifikovanú určovaciu žalobu (obdobne sp. zn. 7Cdo/268/2019, 4Obdo/56/2020, 4Obdo/71/2020, 4Cdo/26/2021, 9Cdo/7/2021).

17.3. Podľa § 140 Občianskeho zákonníka ak sa spoluvlastnícky podiel prevádza, majú spoluvlastníci predkupné právo, ibaže ide o prevod blízkej osobe (§ 116, 117). Ak sa spoluvlastníci nedohodnú o výkone predkupného práva, majú právo vykúpiť podiel pomerne podľa veľkosti podielov.

17.4. Podľa § 40a Občianskeho zákonníka ak ide o dôvod neplatnosti právneho úkonu podľa ustanovení § 49a, 140, § 145 ods. 1, § 479, § 589 a § 701 ods. 1, považuje sa právny úkon za platný, pokiaľ sa ten, kto je takým úkonom dotknutý, neplatnosti právneho úkonu nedovolá. Neplatnosti sa nemôže dovolávať ten, kto ju sám spôsobil.

17.5. Už dávnejšie judikatúra najvyššieho súdu (viď. rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 22. septembra 2010, sp. zn. 3Cdo/122/2009, z 30. novembra 2010 sp. zn. 4Cdo 334/2010) dospela k záverom, že oprávnený spoluvlastník z predkupného práva má pri porušení povinností zo strany zaviazaného spoluvlastníka na výber tieto možnosti:

a) domáhať sa vyslovenia relatívnej neplatnosti zmluvy o prevode podielu zo spoluvlastníctva na tretiu osobu (§ 40a).

b) domáhať sa voči nadobúdateľovi (tretej osobe), aby mu predaný spoluvlastnícky podiel ponúkla na kúpu za rovnakých podmienok, za ktorých ich kúpil od zviazanej osoby. Ak tak nadobúdateľ podielu neurobí dobrovoľne, oprávnený spoluvlastník má právo domáhať sa na súde vydania rozhodnutia, ktorým sa pri kúpnej zmluve nahradí prejav vôle nadobúdateľa (§ 161 ods. 3 OSP).

c) ponechať si predkupné právo, ktoré však začne pôsobiť až voči nadobúdateľovi podielu (§ 603 ods. 3 in fine).

17.6. V danom prípade sa žalobca podanou žalobou domáhal určenia neplatnosti kúpnej zmluvy k nehnuteľnostiam podľa ustanovenia § 40a Občianskeho zákonníka z dôvodu porušenia predkupného práva. Využil teda jednu z hmotným právom dovolených možností (viď bod 17.5.) domáhať sa prostredníctvom súdu svojho porušeného práva. Civilný sporový poriadok účinný od 1. júla 2016 (na rozdiel od Občianskeho súdneho poriadku v znení účinnom do 30. júna 2016) žalobu o určenie právnej skutočnosti (ktorou je aj žaloba o určenie neplatnosti právneho úkonu) pripúšťa len vtedy, ak určenie právnej skutočnosti vyplýva z osobitného predpisu. V niektorých prípadoch hmotné právo (osobitný predpis) pripúšťa žaloby na určenie právnej skutočnosti, ktorou je neplatnosť (prípadne neúčinnosť) právneho úkonu alebo neplatnosť konania, ktoré je „podobné“ právnomu úkonu (dražba, rozhodnutie valného zhromaždenia). Zmluvy a iné právne úkony, ich existencia, platnosť či neplatnosť sú právnymi skutočnosťami (§ 2 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Civilný sporový poriadok vychádza zo zásady, že sa má určiť aktuálny právny stav. Preto pre výnimky podľa ustanovenia § 137 písm. d) CSP je spoločné to, že priamo osobitný právny predpis, resp. právna norma, vo svojej dikcii priznáva oprávnenej osobe právo domáhať sa na súde určenia tejto právnej skutočnosti. Žalobný návrh znejúci na určenie právnej skutočnosti, ktorý nevyplýva z osobitného právneho predpisu, je potrebné považovať za vadný. V danom prípade sa dovolací súd nestotožnil so zužujúcim výkladom ustanovenia § 137 písm. d) CSP, prezentovaným žalovaným 2/, t. j. že oprávnenie domáhať sa určenia právnej skutočnosti (teda aj určenia neplatnosti zmluvy) musí byť v osobitnom právnom predpise výslovne (expressis verbis) vymedzené ako oprávnenie podať žalobu o neplatnosť určitého právneho úkonu/zmluvy. Inak povedané z textu právnej normy musí vyplývať možnosť podania žaloby o určenie právnej skutočnosti, čo v danom prípade nebolo naplnené. Podľa dovolacieho súdu osobitným právnym predpisom, z ktorého vyplýva oprávnenie žalobcu domáhať sa určenia neplatnosti kúpnej zmluvy (právnej skutočnosti) je v hmotnoprávnej rovine daného prípadu ustanovenie § 40a Občianskeho zákonníka, v spojení s ustanovením § 140 Občianskeho zákonníka (obdobne viď uznesenie z 15. októbra 2019 Krajského súdu v Žiline sp. zn. 10Co/211/2019, uznesenie Krajského súdu v Žiline z 28. februára 2019 sp. zn. 9Co/201/2018, uznesenie Krajského súdu v Trnave z 30. apríla 2020 sp. zn. 10Co/35/2019, uznesenie Krajského súdu v Trnave z 30. júna 2021 sp. zn. 10Co/26/2020). To, že zo samotného textu predmetnej právnej normy nevyplýva výslovne možnosť podania žaloby nepovažoval dovolací súd z hľadiska uplatnenia práva za významné. Je potrebné si uvedomiť, že text ustanovenia § 40a Občianskeho zákonníka, ako aj § 140 Občianskeho zákonníka bol formulovaný zákonodarcom dávno predtým, ako vstúpil do platnosti a účinnosti Civilný sporový poriadok. V zmysle dôvodovej správy k ustanoveniu § 137 písm. d) CSP „medzi osobitné predpisy podľa písm. d) patria napríklad Zákonník práce, zákon o dobrovoľných dražbách a pod.“ Z uvedeného vyplýva, že ani samotný zákonodarca v Civilnom sporovom poriadku nevymenúva taxatívnym spôsobom právne predpisy „...napríklad...a pod.“, v zmysle ktorých možno podať žalobu o určenie právnej skutočnosti. Nemožno preto striktno formalisticky lípnúť na tom, aby text právnej normy prijatý skôr celkom slovné zodpovedal neskoršiemu právnomu predpisu, t. j. Civilnému sporovému poriadku.

18. Z uvedených dôvodov najvyšší súd prvú položenú otázku považoval súdmi nižších inštancií za správne vyriešenú, z ktorého dôvodu dovolanie žalovaného 2/ nebolo dôvodné.

19. Ako ďalšou položenou otázkou sa najvyšší súd zaoberal tým, či v danom prípade prevod spoluvlastníckeho podielu k nehnuteľnosti medzi žalovaným 1/ ako členom družstva a žalovaným 2/ ako družstvom možno posudzovať ako prevod medzi blízkymi osobami podľa § 140 Občianskeho zákonníka.

20. Podľa § 140 Občianskeho zákonníka ak sa spoluvlastnícky podiel prevádza, majú spoluvlastníci predkupné právo, ibaže ide o prevod blízkej osobe (§ 116, § 117). Ak sa spoluvlastníci nedohodnú o

vykone predkupného práva, majú právo vykúpiť podiel pomerne podľa veľkosti podielov.

21. Blízkou osobou je príbuzný v priamom rade, súrodenec a manžel; iné osoby v rodinnom alebo obdobnom pomere sa pokladajú za osoby sebe navzájom blízke, ak by ujmu, ktorú utrpela jedna z nich, druhá dôvodne pociťovala ako vlastnú ujmu (§ 116 a § 117).

21.1. Iné osoby možno považovať za blízke osoby ak medzi nimi jestvuje rodinný alebo obdobný pomer a ďalšou podmienkou je (kumulatívna podmienka), že ujmu, ktorú by utrpela jedna z osôb, by druhá z nich dôvodne pociťovala ako vlastnú ujmu. Rodinným pomerom je akýkoľvek príbuzenský vzťah, ktorý nemožno zaradiť do prvej skupiny. Obdobný pomer treba skúmať so zreteľom na skutočnosť, ktorá určuje vznik vzťahu medzi týmito osobami. Druhou podmienkou je to, že osoba by ujmu, ktorú utrpí iná osoba, dôvodne pociťovala ako vlastnú ujmu. Záver o tom je vecou posúdenia konkrétneho prípadu a nedá sa zovšeobecniť.

22. Otázkou či právnická osoba môže byť blízkou osobou pri prevode spoluvlastníckeho podielu sa judikatúra najvyššieho súdu doposiaľ meritórne nezaoberala. Uznesenie najvyššieho súdu zo dňa 31. mája 2011, sp. zn. 2Cdo/235/2010 (ktoré súvisí s vecou Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 5Co/235/2013) za takéto nemožno považovať preto, lebo v ňom položenú otázku najvyšší súd neriešil; napadnuté rozhodnutie krajského súdu zrušil pre nepreskúmateľnosť. Senátu 8C dovolacieho súdu je ale známe uznesenie najvyššieho súdu z 9. decembra 2020, sp. zn. 3Tdo/16/2020 v odôvodnení ktorého sa zaoberal otázkou, či medzi poškodenou akciovou spoločnosťou a obvineným (fyzickou osobou) existuje vzťah upravený v § 130 ods. 1 a 2 Trestného poriadku, teda vzťah blízkych osôb. Za použitia právnej komparatistiky (viď ďalej rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky, sp. zn. 21Cdo/2192/2001) dospel k záveru, že medzi dotknutými osobami sa o takýto vzťah jedná. Z rozhodnutí všeobecných súdov vyplýva, že väčšia časť ich rozhodnutí sa prikláňa k záveru, že „právnickú osobu možno v súvislosti s prevodom spoluvlastníckeho prevodu považovať za blízku osobu“ (viď rozsudok Krajského súdu v Žiline z 24. apríla 2020, sp. zn. 8Co/30/2020, rozsudok Krajského súdu v Žiline z 27. októbra 2021, sp. zn. 7Co/58/2021, rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 27. októbra 2022, sp. zn. 2Co/210/2021, rozsudok Krajského súdu v Bratislave zo dňa 17. júna 2014, sp. zn. 5Co/235/2013, rozsudok Krajského súdu v Nitre zo dňa 28. mája 2014, sp. zn. 5Co/145/2013). Taký istý názor je vyjadrený aj v Katastrálnom bulletine č. 3/2016, a to v súvislosti s prevodom v zmysle § 4 ods. 1 zákona č. 140/2014 Z. z. o nadobúdaní vlastníctva poľnohospodárskeho pozemku a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Aj judikatúra Najvyššieho súdu Českej republiky už dávnejšie vyjadrila rovnaký názor (viď rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky z 01. augusta 2002, sp. zn. 21Cdo/2192/2001 /R 53/2004/, rozsudok z 28. júna 2011, sp. zn. 21Cdo/4124/2010, rozsudok zo dňa 27. januára 2010, sp. zn. 29Cdo/4822/2008 a rozsudok zo dňa 29. apríla 2004, sp. zn. 22Cdo/1836/2003). Na vyššie uvedené rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky poukazuje aj slovenská odborná literatúra (napr. ŠTEVČEK, M., DULAK, A., BAJÁNKOVÁ, J., FEČÍK, M., SEDLAČKO, F., TOMAŠOVIČ, M. a kol.: Občiansky zákonník I., § 1 - 450. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 726). Možno poukázať aj na doktrínálny názor plynúci z inej odbornej literatúry (Fekete, I.: Občiansky zákonník I. Veľký komentár. Bratislava: Eurokódex, 2011, str. 537). Opačný názor je vyjadrený napr. v rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 25. októbra 2017, sp. zn. 4Co/696/2014.

23. Právne závery odvolacieho súdu vyslovené v napadnutom rozhodnutí, súvisiace s jeho interpretáciou ustanovenia § 140 Občianskeho zákonníka v spojitosti s § 116 a § 117 Občianskeho zákonníka s ohľadom na zistený skutkový stav, možno formulovať s poukazom na okolnosti danej veci tak, že „...benefity deklarované žalovaným 2/ (t. j. družstvom) nad zákonom určený rozsah sami o sebe nezakladajú vzťah blízkej osoby pri prevode spoluvlastníckeho podielu“. Predmetné závery ale dovolací súd nepovažuje v posudzovanej veci za správne. V prvom rade však uvádza, že v súvislosti s druhou položenou otázkou sa najskôr zaoberal tým, či možno právnickú osobu považovať pre účely prevodu spoluvlastníckeho podielu za blízku osobu v zmysle § 140 Občianskeho zákonníka veta prvá. Odvolací súd v zásade na túto otázku odpovedal kladne, keď v konečnom dôsledku poukázal na už existujúcu judikatúru súdov, ktorá uvedený prístup už reflektovala. Dovolací súd sa takouto interpretáciou blízkej osoby pri prevode spoluvlastníckeho podielu v celom rozsahu stotožňuje. Niet totiž žiadneho rozumného dôvodu s poukazom na prepojenia rôzneho druhu a charakteru, ktoré vznikajú či už v štruktúrach

právnickej osoby resp. medzi fyzickými osobami, ktoré z činnosti právnickej osoby nejakým spôsobom profitujú, aby právnickú osobu nebolo možné považovať za blízku osobu v zmysle § 116 veta druhá Občianskeho zákonníka. Mimo fyzických osôb, ktoré robia za právnickú osobu právne úkony, majú vzťah k právnickej osobe a záujem na jej pomeroch aj ďalšie fyzické osoby. Z hľadiska vystupovania v právnych vzťahoch nemôže byť významný akýkoľvek vzťah k právnickej osobe; vzťah ďalšej fyzickej osoby a právnickej osoby musí vykazovať určité vlastnosti. Za analogického použitia § 116 Občianskeho zákonníka je potom možné vyvodiť, že za osobu blízku právnickej osobe je treba považovať tiež fyzickú osobu, ktorá je spoločníkom, členom (viď bod 23.1. až 23.4.) alebo zamestnancom právnickej osoby, alebo ktorá má k právnickej osobe iný obdobný vzťah a súčasne, ak by dôvodne pociťovala ujmu, ktorú utrpela právnická osoba, ako ujmu vlastnú.

23.1. Nemožno súhlasiť s argumentami predostretými súdmi nižších inštancií prečo nepovažovali v okolnostiach danej veci žalovaného 2/ (t. j. „družstvo“) za blízku osobu. V uvedenom smere odvolací súd zhodne so súdom prvej inštancie uviedol, že žalovaným 2/ „menované benefity nad zákonom určený rozsah sami o sebe nezakladajú vzťah blízkej osoby“ a dôležité je to „či fyzické osoby pôsobia v štruktúrach právnickej osoby“ (obdobne rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 27. októbra 2022, sp. zn. 2Co/210/2021). Pod spomínanými benefitmi mal pritom žalovaný 2/ na mysli „...právo člena družstva na podiel na zisku, právo podieľať sa na riadení, ktoré môže uplatniť prostredníctvom členskej schôdze, právo na vyrovnací podiel a ďalšie práva, ktoré predstavujú akúsi nadstavbu bežných činností, ktoré preukazujú výraznú mieru prepojenia žalovaného 1/ a žalovaného 2/“. Za ďalšie „členovia družstva opakovane vyhľadávajú pomoc, radu od žalovaného 2/“, a preto je ich vzťah podľa dovolateľa potrebné kvalifikovať ako vzťah blízkych subjektov.

23.2. Dovolací súd naopak na rozdiel od súdov nižších inštancií žalovaným 2/ prednesené argumenty považuje za dostatočné preto, aby bol z hľadiska prevodu spoluvlastníckeho podielu v danom prípade považovaný za blízku osobu.

Podľa § 221 ods. 1 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodného zákonníka (ďalej len „Obchodný zákonník“) družstvo je spoločenstvom neuzavretého počtu osôb založeným za účelom podnikania alebo zabezpečovania hospodárskych, sociálnych alebo iných potrieb svojich členov. Základné imanie družstva tvorí súhrn členských vkladov, na ktorých splatenie sa zaviazali členovia družstva (§ 223 ods. 1 Obchodného zákonníka).

23.3. Motivácia činnosti družstva môže byť daná kritériom zisku, alebo zabezpečením hospodárskych, sociálnych alebo iných potrieb svojich členov. Družstvo vždy sleduje cieľ uspokojovať záujmy svojich členov, a preto organizuje určitú činnosť hospodárskeho charakteru.

23.4. Z predmetných ustanovení zákona ako aj ďalších upravujúcich činnosť družstva vyplýva, že vzťah žalovaných má jednoznačne základ vo vzťahu družstva a člena družstva a v právach a povinnostiach vyplývajúcich z Obchodného zákonníka a zo stanov družstva. Členský podiel žalovaného 1/ predstavuje majetkovú účasť člena družstva na majetku družstva, teda na majetku žalovaného 2/. Intenzita ich vzájomného vzťahu (jeho kvantita či kvalita resp. súdmi nižších inštancií deklarované „benefity“) je podľa názoru dovolacieho súdu v okolnostiach danej veci dostatočným dôvodom prečo predmetný vzťah vykazuje vzťah blízkych osôb; vždy však takéto zistenie bude vyžadovať individuálne posúdenie každej veci. Z uvedených dôvodov možno preto súhlasiť s názorom dovolateľa, že vzťah žalovaných 1/ a 2/ je potrebné považovať za vzťah blízkych osôb.

24. Na základe uvedených dôvodov (pod bodmi 19. až 23.) dovolací súd považoval dovolanie žalovaného 2/ za dôvodné, a preto napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Najvyšší súd v súlade s týmito ustanoveniami zrušil nielen rozhodnutie odvolacieho súdu ako aj súdu prvej inštancie, ktoré bolo rovnako založené na nesprávnom právnom posúdení a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

25. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP). Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455

CSP).

26. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.